

Memo om anmeldelser - af journalist Janne Lauritzen

Vil du skrive boganmeldelser, så læs boganmeldelser! Hvilke kan du lide - eller ikke lide??
Er det reel information??? Vejledt eller vildledt, manipuleret?

Hvor langt - og for hvem?

Længden må blive forskellig fra bog til bog. Generelt: Der kan siges meget på ca. 1500 ord, og mindre kan gøre det, mere kan behøves. En anmeldelse har som regel en indbygget længde, dikteret af, hvad bogen, læseren og tidsskriftet kan bære.

Læsergruppen er sammensat af studerende, kandidater og forskere. Fællesnævneren er, at den interesserer sig for kulturforskning. Men ikke alle er specialister. Og alle læsere skal have en chance.

Man må derfor passe på, at ens egne kæpheste ikke løber af med én. At ens egen faglighed ikke sender én ud på ark efter ark ud over, hvad den almene interesse kan holde til - og i fagsprog, der er for specielt. Vi er alle lægfolk på de andres felter.

Læs bogen grundigt - og find holdning og vinkel

Anmelderens vurdering af bogen er det, der interesserer. Den kan ikke blive andet end subjektiv, og den er et bud blandt andres bud. Man bør vise, at man ved, at man ikke er Højesteret eller Vorherre selv.

En anmeldelse skal vinkles - dvs. at man vælger sit angrebspunkt - eller pænere: udgangspunkt - ud fra sin egen oplevelse.

Spørgsmål til indholdet, mens man læser:

Håndterer bogen sit emne kompetent?

Er den speciel eller almen - relevant?

Overfladisk, inkonsekvent, måske vildledende?

Troværdig eller manipulerende?

Forny den måske en genre, eller trasker den i vante spor?

Spørgsmål til formen:

Veldrejet og logisk i kompositionen?

Rodet og gentagende, hovsa-agtig, klodset?

Er sproget forståeligt og engagerende?

Aktivt eller passivt sprog?

Bevidstløs sætningsopbygning? Uendelige sætninger?

Er sproget for let, for tungt, for tørt, måske sjusket? Varieret? Overraskende formuleringer?

Er de stilistiske virkemidler gode? Holder den stilen?

For meget eller for lidt billedsprog? Symboler?

Anmeldelsen må være argumenteret.

Det er ikke nok at postulere, at en bog er god eller dårlig. Notér stikord til argumenterne ned under læsningen. De fleste anmeldere har et fagligt grundlag at trække på og bruge, når de diskuterer en bog, men bør ikke føre sig selv overvældende frem. Alt for mange referencer, der skal stille anmelderen i relief som alvidende, virker modsat!

Så skriver vi!

Et omtale af handling eller emne er en nødvendig hjælp til læseren. Men den skal ikke være hovedsubstansen. Orientering om forfatteren må med.

Er det en rigtig dårlig, halvdårlig eller bare jævnt kedelig bog, må anmelderen skrive det, men:

Det arrogante og hurtigt dræbende håndkantslag går vi ikke ind for!

Den hadefulde og indforståede anmeldelse, som iblandt kan ses på litteratursiderne, og som lader læseren utilpas i stikken, går vi heller ikke ind for.

Balancemetoden. En tidsel blandt roserne og omvendt. At anmelde er at veje og finde balancen mellem pro et contra - være nuanceret og tage de formildende omstændigheder med. Det er en reel metode. Den går vi ind for! Men holdning og vurdering må ikke forsvinde.

Hvis det er en herlig bog, hedder faldgruben:

Begejstringen er så stor, at anmeldelsen bliver en lang superlativ-udladning, som ofte ikke er til at holde ud at læse - det fremkalder den modsatte virkning: Kan det passe? Vær velunderbygget og nøgtern!

Man må skrive ud fra den stemning, man er kommet i, mens man læste. Altid velovervejet. Den, der har udgivet et værk eller en bog, er sårbar.

Begynd godt!

Opbygningen af anmeldelsen afhænger af, hvordan man begynder - og det kan man på mange måder. Er vinklen valgt, kan man skrive en foreløbig indgang, og så gå tilbage og skrive om og om, til den smækker. Indgangen er altid det vigtigste og kan formes på mange måder:

Citatet. Selvfølgelig kan man citere i anmeldelser - det er virkningsfuldt som indgang - giver en stemning, en tone.

Spørgsmålet. Hvorfor er denne bog udkommet nu ? Fordi....

Beskrivelsen. Forfatterens ansigt på omslaget.

Situationen. En scene fra bogen, som belyser en person.

Lige på. Ind i tidens, stedets og handlingens enhed i få linjer.

Jeg-indgangen. Denne bog rammer mig, anmelderen.

Staccato. Få korte sætninger med gentagelser.

Overraskelsen . En påstand, læseren slet ikke har ventet

Gode indgange allesammen - blandt mange andre...

Den historiske indgang. Lige siden Adam og Eva...

Selvfølgen: Biografier kan være meget forskellige...

De to former kan ikke anbefales - kedsomheden lurder, og de vækker ikke nysgerrigheden.

Efter indgang, kort resumé af indhold, lidt om forfatteren og måske om baggrunden kommer så vurderingen, og kommet så langt, skulle dispositionen af resten ikke være svær.

Enig, uenig? Mangler der noget? Læseværdig, nyttig, berigende?

Lad være med at gemme de vigtige pointer til sidst, for ikke alle læser det hele. Men man kan godt ha' en lille god krølle i udgangen som belønning til dem, der nåede igennem!

Ang. Udformningen af manuskriptet henvises til Praktiske bemærkninger om manus. NB: Glem ikke sidehenvisning ved evt. citat.